

УДК 342.95:331.45

DOI: 10.33098/2078-6670.2023.15.27.1.206-213

ЗАМІНА ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ НА СИСТЕМУ ДОДАТКОВОГО СТРАХУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ НА РОБОТАХ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ: ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ

Кучма Ольга Леонідівна,

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри трудового права та права
соціального забезпечення

Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

вул. Володимирська, 60, м. Київ, 02081, Україна

e-mail: okuchma@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2206-3286>

Мета. Метою роботи є виявлення позитивних та негативних аспектів у заміні дозвільної системи на систему додаткового страхування, вплив такої заміни на стан охорони праці на виробництві, визначення прогалин та надання пропозицій по їх усуненню. **Методика.** Методика включає аналіз науково-теоретичної та законодавчої бази у сфері охорони праці на роботах підвищеної небезпеки, надання пропозицій щодо необхідності врегулювання правовідносин різних видів. **Методи.** При написанні роботи використовувались наступні методи: системного аналізу, прогнозування, раціональної критики, формально-юридичний. **Результати.** При заміні дозвільних документів додатковим страхуванням працівників на роботах підвищеної небезпеки важливо не зменшити контроль за станом охорони праці і безпеки промислового виробництва. Для чого необхідно передбачити при проведенні аудиту охорони праці дослідження в повному обсязі тих умов, які досліджували експерти щодо стану охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання. Також необхідно передбачити відповідальність експертних установ за складання неякісних експертиз охорони праці. Доцільно при прийнятті таких змін, на обговорення надавати проекти документів комплексно, оскільки від змісту підзаконних документів (наприклад, в частині обов'язкових умов, які мають бути досліджені при проведенні аудиту охорони праці, юридичні наслідки при встановленні обставин, які не давали права на отримання дозволу проведення робіт підвищеної небезпеки тощо) залежить обсяг дотримання прав сторін трудових правовідносин у запропонованих змінах. **Наукова новизна.** У процесі дослідження встановлено, що оскільки страхування від нещасних випадків на виробництві та дозвіл на проведення робіт підвищеної небезпеки мають різну мету (страхування – компенсувати збитки при настанні страхового випадку, дозвіл – убезпечити від настання страхового випадку), то заміна дозволу на страхування можлива за умови законодавчого закріплення аудиту охорони праці, який за своїм змістом не зменшуватиме оцінку стану охорони праці та безпеки промислового виробництва. **Практична значимість.** Результати дослідження можуть бути використані у законотворчій діяльності.

Ключові слова: охорона праці, страхування, нещасний випадок, професійне захворювання, дозвіл на роботи підвищеної небезпеки.

O. Kuchma

Doctor of Law, Professor, Professor for Department of Labor Law and Social Security

Law Taras Shevchenko National University of Kyiv,

Str. Volodymyrska, 60, Kyiv, 02081, Ukraine

e-mail: okuchma@ukr.net

REPLACING THE PERMIT SYSTEM WITH A SYSTEM OF ADDITIONAL INSURANCE FOR EMPLOYEES WORKING IN HIGH-RISK JOBS: PROBLEMS OF REFORM

Purpose. The purpose of the study is to identify positive and negative aspects of replacing the permit system with a system of additional insurance, the impact on occupational safety and health, identify gaps in the draft amendments to the legislation, and provide proposals for their elimination. **Methods.** The methodology includes an analysis of the scientific, theoretical and legislative framework in the field of occupational safety and health at work with increased risk, and proposals on the need to regulate legal relations of various types. **Methods.** The following methods were used in writing the paper: systemic analysis, forecasting, rational criticism, and formal legal methods. **Results.** When replacing permits with additional insurance for employees working in

high-risk jobs, it is important to maintain control over the state of occupational health and safety in industrial production. For this purpose, it is necessary to provide for a full study of the conditions that were investigated by experts regarding the state of occupational health and safety of the business entity when conducting an occupational health and safety audit. It is also necessary to provide for the liability of expert institutions for the preparation of low-quality labor protection examinations. When adopting such changes, it is advisable to provide comprehensive draft documents for discussion, since the content of the by-laws (for example, in terms of the mandatory conditions that must be investigated during an occupational health and safety audit, the legal consequences of establishing circumstances that did not give the right to receive permission to carry out high-risk works, etc.) depends on the scope of the proposed changes in the draft law. **Scientific novelty.** The study found that since insurance against industrial accidents and a permit for high-risk work have different purposes (insurance is to compensate for losses in the event of an insured event, and the permit is to protect against the occurrence of an insured event), replacement of the insurance permit is possible provided that the occupational health and safety audit is legally enshrined, which in its content will not reduce control over the state of occupational health and safety in industrial production. **Practical significance.** The results of the study can be used in lawmaking activity.

Key words: labor protection, insurance, accident, occupational disease, high-risk work permit.

Постановка проблеми. Людина є найвищою цінністю у державі і потребує безпечних умов існування у різних сферах. При здійсненні трудової діяльності працівник не завжди може розраховувати на те, що роботодавець створить йому безпечні умови праці. Це зумовлено різними чинниками: від неможливості зробити умови праці безпечнішими до небажання роботодавця витратити частину коштів на осучаснення знарядь праці. Законодавством передбачені пільги та компенсації для працівників, які працюють у шкідливих умовах праці, але основним завданням охорони праці є недопущення впливу шкідливих факторів на працівника (де це можливо), чи мінімізації впливу шкідливих факторів (де неможливо повністю їх усунути). Законодавчо визначена процедура отримання дозволу на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки. Роботодавці висловлюють невдоволення даною процедурою, посиляючись на те, що це здебільшого формальність «для галочки», ускладнює ведення бізнесу. Зрозуміло, що прогресивні роботодавці цінуватимуть людський ресурс понад інші ресурси, і розглядатимуть процедуру отримання дозволу як можливість оцінки стану охорони праці на підприємстві, виявлення сильних і слабких сторін, а несумлінні роботодавці звинувачуватимуть законодавство у бізнесових проблемах. Проте, перегляд чинників, які впливають на стан охорони праці, врахування зарубіжного досвіду запровадження заходів, що привели до зменшення травматизму на виробництві є актуальним та своєчасним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням охорони праці приділяли увагу у своїх працях науковці. Так, Т. М. Вахонєва у праці «Основи охорони праці в Україні» звертає увагу, що одним із пріоритетних напрямків розвитку держави є забезпечення та дотримання здорових та безпечних умов праці для найманих працівників, створення безпечних виробництв, постійний моніторинг умов праці, виявлення шкідливих для здоров'я чинників, надання додаткових гарантій та компенсацій працівникам, які працюють на роботах із шкідливими умовами праці та інше [1, с.11]. О. Л. Кучма у праці «Превентивні заходи з охорони праці у сфері радіаційної медицини» зазначає, що важливо не тільки передбачати соціальний захист для працівників, але і вживати превентивних заходів [2, с.191]. Також О. Ніпіаліді та О. Васильченко у праці «Сучасний стан охорони праці в Україні у контексті забезпечення її інноваційного розвитку» наголошують що інновації у сфері охорони праці охоплюються як організаційні рішення, спрямовані на вдосконалення системи підготовки персоналу на знання норм і правил охорони праці із застосуванням

тренінгових та комп'ютерних технологій, так і впровадження віддаленого моніторингу за технологічними процесами, а також забезпечення персоналу засобами індивідуального захисту. Все це є надзвичайно важливими компонентами роботи підприємства, оскільки основні завдання охорони праці – це звести до мінімуму ймовірність нещасних випадків або захворювання працівників з одночасним забезпеченням умов для максимальної продуктивності праці [3, с. 167-168]. С.В.Федоренко, Л.О.Василенко у праці «Шляхи вдосконалення організації охорони праці на підприємствах, в установах та організаціях» звертає увагу на те, що повністю усунути небезпеку в процесі роботи практично неможливо, покладаючись лише на технічні та організаційні заходи... Тому за причину попередження травматизму в основному лежить відповідальність керівника. Оскільки він відповідає за підбір персоналу для виконання небезпечних видів робіт, навчання, інструктаж і виховання культури охорони праці всього персоналу [4, с.77-78]. О.А.Яковлев у праці «Принципи державної політики в галузі охорони праці: погляд правника» зазначає, що працівник може нормально здійснювати трудову діяльність лише тоді, коли умови зовнішнього середовища відповідають оптимальним. Якщо вони змінюються, стають несприятливими, то на протидію їм організм людини включає спеціальний механізм, який зберігає постійність внутрішнього середовища або змінює його в межах допустимого. Такий механізм називається адаптацією. Остання є важливим засобом попередження травмування, виникнення нещасних випадків у трудовому процесі і відіграє значну роль в охороні праці. Рівень адаптації впливає на працездатність та здоров'я працівників, формує у нього певний рівень чутливості та стійкості до психоемоційних перевантажень, унаслідок розвитку яких може істотно змінитися рівень професійної діяльності [5, с.79].

Постановка завдання. На сьогодні, розроблено законопроект «Про внесення змін до деяких законів України щодо дерегуляції у сфері охорони праці шляхом зміни дозвільної системи на систему страхування працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки» (далі – проект) [6]. Даним проектом пропонується запровадження додаткового страхування для працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки, що має замінити процедуру отримання дозволу на роботи підвищеної небезпеки. У даній статті буде досліджено доцільність такої заміни, прогалини та переваги, сформульовано пропозиції до законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метою додаткового страхування життя і здоров'я фізичних осіб, які виконують роботи підвищеної небезпеки у проекті визначають страховий захист таких осіб внаслідок настання нещасного випадку зі смертельним наслідком або таким, що спричинив тяжкі наслідки, під час виконання робіт підвищеної небезпеки; страхове відшкодування таким особам (членам їх сімей) внаслідок настання нещасного випадку зі смертельним наслідком або таким, що спричинив тяжкі наслідки, під час виконання робіт підвищеної небезпеки; забезпечення економічної мотивації роботодавців до створення безпечних умов праці при виконанні робіт підвищеної небезпеки [6].

Разом з тим, даним проектом передбачається для роботодавця замість отримання дозвільних документів надання декларації відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з охорони праці.

Дещо дискусійним є такий варіант узгодження інтересів між учасниками правовідносин. Слід розмежовувати мету страхування до дозволу.

Страховання передбачає компенсацію особі (членам її сім'ї) негативних наслідків настання страхових випадків. Страхові ризики характеризуються ймовірністю і випадковістю настання. Робота у шкідливих і небезпечних умовах підвищує ризик настання нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання. Тому і пропонується не на добровільних засадах, а в обов'язковому порядку запровадити страхування життя і здоров'я усіх фізичних осіб, які виконують роботи підвищеної небезпеки відповідно до трудового або цивільно-правового договору під час виконання таких робіт.

Проте, чи знижує це ризик настання страхового випадку? Адже, для охорони праці важливіше не допустити (чи принаймні мінімізувати) ризики настання нещасного випадку, професійного захворювання, а не надати більше коштів на ліки чи поховання. Фінансова підтримка у виді додаткового страхування життя і здоров'я не повинна зменшувати критерії оцінки роботодавців в частині тих умов праці, які роботодавці створюють для своїх працівників. Отримання дозволу якраз і було підтвердженням, що допускається робота підвищеної небезпеки у створених роботодавцем умовах праці.

Звісно, що страхові компанії не будуть страхувати «всліпу» і одним із ключових документів, який має бути на час укладання договору страхування життя і здоров'я фізичних осіб, які виконують роботи підвищеної небезпеки є експертиза стану охорони праці (аудит охорони праці), який проводиться компетентним суб'єктом господарювання на замовлення страховика. Чи може даний документ прирівнюватися до дозвільного документу? З однієї сторони страховики не зацікавлені в укладенні не вигідних договорів страхування, де є висока ймовірність настання страхового випадку і навряд чи зголосяться прийняти на страхування осіб, якщо аудит охорони праці засвідчить високу ймовірність настання страхового випадку. Проте, страховий бізнес передбачає ризиковість угод, які укладаються і чим вищий ризик настання страхового випадку, тим вищий тариф застосовується при розрахунку страхового платежу.

Центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері охорони праці, за погодженням із органом, що здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг має затвердити форму висновку експертизи стану охорони праці (аудиту охорони праці) та вимоги до компетентних суб'єктів господарювання, що здійснюють експертизу стану охорони праці (аудиту охорони праці). Проте поза увагою законодавця залишилися питання критеріїв, які мають бути враховані експертами а також наслідків відповідності умов праці даним критеріям. Оскільки декларація складається роботодавцем і тільки реєструється компетентним органом, тому, по суті тільки експерт буде незалежним компетентним органом, який проводить експертизу праці.

Страховання не є превентивним заходом, який убезпечить від настання страхового випадку (нешасного випадку чи професійного захворювання), тому не може розглядатися як рівноцінний замітник дозвільної системи на виконання робіт підвищеної небезпеки.

У Пояснювальній записці до проекту зазначено, що для отримання права виконувати роботи підвищеної небезпеки, замість складної, затратної та громіздкої процедури виконання експертизи стану охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкт господарювання укладає договір додаткового страхування життя і здоров'я працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки, що позитивно вплине на можливість суб'єкта господарювання вести бізнес.

Але ж процедура експеризи охорони праці все одно вимагається, тільки вже не для отримання дозволу, а для укладення договору страхування. Тобто життя бізнесу зміниться лише в тому, що в кінцевому рахунку буде не дозвіл, а договір страхування. Чи передбачається експертиза стану охорони праці для укладення договору страхування не такою громіздкою і прискіпливою. Тоді слід порівняти, що і в яких межах досліджували експерти для надання дозволу і що планують та в яких межах досліджувати експерти для укладення договору страхування.

На сьогодні, для одержання дозволу роботодавець, виробник або постачальник надає на виконання робіт підвищеної небезпеки - висновок експертизи щодо стану охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання під час виконання робіт підвищеної небезпеки; на експлуатацію машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки - висновок експертизи щодо стану охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання під час експлуатації машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки; на застосування машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки - висновок експертизи щодо відповідності машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки вимогам законодавства з питань охорони праці та промислової безпеки [7].

Щоб додаткове страхування працівників стало рівноцінним замінником дозволу (в частині забезпечення від настання страхового випадку), необхідно щоб експертиза, яку буде виконувати на замовлення страховика компетентний суб'єкт господарювання враховувала в повному обсязі ті умови, які досліджували експерти щодо стану охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання.

Щодо високої вартості виконання експертизи, то при розрахунку страхового платежу враховуються витрати, пов'язані із веденням справи. Тому чим вартісніша буде експертиза, тим вищий буде страховий платіж, тобто роботодавець опосередковано буде нести витрати, якщо не буде передбачено компенсаційного механізму для страховика в частині затрат на експертизу.

Запропоновані зміни мають позитивний аспект за умови, якщо на законодавчому рівні буде закріплено, що у разі, якщо при проведенні аудиту охорони праці буде встановлено обставини, які не надавали б підстав для отримання дозволу, то забороняється додаткове страхування та робота у таких умовах.

Оскільки, як вже зазначалось, страхування не передбачає унеможливлення чи зменшення ризику настання страхового випадку, а охорона праці покликана в першу чергу на забезпечення від настання страхового випадку, тому саме на аудит охорони праці, який буде проводитися перед укладенням договору страхування має покладатися відповідальність за те можливо чи неможливо проводити роботи у таких умовах, які роботодавець створив для працівників.

При такому законодавчо закріпленому підході (в першу чергу, забезпечення від роботи в умовах, за яких робота не повинна здійснюватися, а потім вже фінансові механізми) можна стверджувати про дотримання прав усіх учасників та доцільно звернути увагу і на інші позитивні аспекти, які мають цінність тільки в сукупності з вищезазначеною умовою.

До позитивних аспектів можна віднести те, що експертизу замовляє страховик, а не роботодавець, тобто замовником виступає особа, яка здійснює виплати при настанні страхового випадку, і відповідно, не зацікавлена у прийнятті на страхування об'єкту, по якому складена формальна (яка не у повній мірі враховувала ризики настання страхового випадку) експертиза. Це якщо і не повністю, то суттєво зменшить ймовірність

корупційної складової. Також, при розробці вимог до суб'єктів господарювання, які будуть проводити аудит охорони праці, варто передбачити, що коли при розслідуванні події, що має ознаки страхового випадку буде з'ясовано невідповідність даних у експертизі фактичним обставинам, які були на час проведення експертизи, особа, яка підписувала такий висновок притягується до відповідальності, а компетентний суб'єкт господарювання втрачає право проводити аудит охорони праці строком (наприклад) на рік.

Для держави вигідно унеможливити (чи принаймні звести до мінімуму) факти настання страхового випадку (нещасний випадок на виробництві, професійне захворювання), оскільки це зменшить обсяг страхових виплат, які здійснюються за рахунок єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Для роботодавця вигідно «переживши» один раз аудит охорони праці мати можливість залучати працівників до роботи підвищеної небезпеки і мати додаткове страхування працівників, що виключить (чи суттєво зменшить) обсяг вимог до роботодавця (понад вимоги по соціальному страхуванню) у разі настання страхового випадку. Якщо роботодавець не бажає витратити кошти на страхування, то має гарний стимул витратити їх на модернізацію обладнання, що дозволить виключити дані роботи із списку робіт, для здійснення яких необхідне страхування (де це технологічно можливо).

Для працівника вигідно при незменшених гарантіях у сфері охорони праці та безпеки промислового виробництва отримати додаткове страхування за рахунок роботодавця. При настанні страхового випадку для деяких працівників комфортніше вирішувати питання виплат не із роботодавцем, а із страховиком.

Висновки. При заміні дозвільних документів додатковим страхуванням працівників на роботах підвищеної небезпеки важливо не зменшити значення оцінки стану охорони праці і безпеки промислового виробництва. Для чого необхідно передбачити при проведенні аудиту охорони праці дослідження в повному обсязі тих умов, які досліджували експерти щодо стану охорони праці та безпеки промислового виробництва суб'єкта господарювання. Також необхідно передбачити відповідальність експертних установ за складання неякісних експертиз охорони праці. Доцільно при прийнятті таких змін, на обговорення надавати проекти документів комплексно, оскільки від змісту підзаконних документів (наприклад, в частині обов'язкових умов, які мають бути досліджені при проведенні аудиту охорони праці, юридичні наслідки при встановленні обставин, які не давали права на отримання дозволу проведення робіт підвищеної небезпеки тощо) залежить обсяг дотримання прав сторін трудових правовідносин у запропонованих змінах.

Список використаних джерел

1. Вахонєва Т.М. Основи охорони праці в Україні: навч. посіб. Київ: ВД «Дакор», 2019. 508 с.
2. Кучма О.Л. Превентивні заходи з охорони праці у сфері радіаційної медицини. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія:Право. 2021. Вип.63. С.190-194. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/232251/231062> (дата звернення 23.02.2023)
3. Ніпаліді О., Васильченко О. Сучасний стан охорони праці в Україні у контексті забезпечення її інноваційного розвитку. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. 1 (21). С.164-169. URL:

<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38504/1/%D0%9D%D1%96%D0%BF%D1%96%D0%Bo%D0%BB%D1%96%D0%B4%D1%96.pdf> (дата звернення 23.02.2023)

4. Федоренко С.В., Василенко Л.О. Шляхи вдосконалення організації охорони праці на підприємствах, в установах та організаціях. *Економіка та держава*. 2021. №11. С.74-78. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2021/14.pdf (дата звернення 23.02.2023)

5. Яковлев О.А. Принципи державної політики в галузі охорони праці: погляд правника. *Право та інновації*. 2017. №2 (18). С.75-80. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Yakovlev18.pdf> (дата звернення 23.02.2023)

6. Про внесення змін до деяких законів України щодо дерегуляції у сфері охорони праці шляхом зміни дозвільної системи на систему страхування працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки : Проект Закону України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=7b623c3d-748c-480b-b973-2d24db8ab623#docAddCommentBox> (дата звернення 23.02.2023)

7. Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки : Постанова від 26 жовтня 2011 року №1107 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1107-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення 23.02.2023)

References

1. Vakhoneva, T.M. (2019). *Osnovy okhorony pratsi v Ukrayini : navchal'nyy posibnyk*. Vydavnychy dim Dakor. [Fundamentals of labor protection in Ukraine: a textbook. Dakor Publishing House].K. [in Ukrainian].

2. Kuchma, O.L. (2021). Preventyvni zakhody z okhorony pratsi u sferi radiatsiynoyi medytsyny [Preventive measures for labor protection in the field of radiation medicine. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, 63, 190-194. Available at: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/232251/231062> (in Ukrainian)

3. Nipialidi, O., Vasylychshyn, O. (2020). Suchasnyy stan okhorony pratsi v Ukrayini u konteksti zabezpechennya yiyi innovatsiynoho rozvytku [Current state of labour protection in Ukraine in the context of ensuring and innovative development]. *Aktual'ni problemy pravoznavstva*, 1 (21), 164-169. Retrived from: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38504/1/%D0%9D%D1%96%D0%BF%D1%96%D0%Bo%D0%BB%D1%96%D0%B4%D1%96.pdf> (in Ukrainian)

4. Fedorenko S., Vasylenko L. (2021). Shlyakhy vdoskonalennya orhanizatsiyi okhorony pratsi na pidpryyemstvakh, v ustanovakh ta orhanizatsiyakh [Ways to improve the organization of labor protection in enterprises, institutions and organizations]. *Ekonomika ta derzhava*, 11, 74-78. Retrived from: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2021/14.pdf (in Ukrainian)

5. Yakovlev, O.A. (2017). Pryntsypy derzhavnoyi polityky v haluzi okhorony pratsi: pohlyad pravnyka. [Principles of state policy on the work safety field: lawyer's view]. *Pravo ta innovatsiyi*, 2(18), 75-80. Retrived from: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Yakovlev18.pdf> (in Ukrainian)

6. On Amendments to certain Laws of Ukraine on Deregulation in the Field of Labor Protection by Changing the Permit System to the System of Insurance of Employees Performing High Risk Work. Draft Law of Ukraine. Retrived from: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=7b623c3d-748c-480b-b973-2d24db8ab623#docAddCommentBox>. (in Ukrainian)

7. On Approval of the Procedure for Issuing Permits for the Performance of High Risk Work and for the Operation (Use) of High Risk Machines, Mechanisms, and Equipment. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. Retrived from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1107-2011-%D0%BF#Text> (in Ukrainian)

Стаття: надійшла до редакції 27.02.2023
прийнята до друку 13.03.2023
The article: is received 27.02.2023
is accepted 13.03.2023

Бібліографія: Кучма О. Л. Заміна дозвільної системи на систему додаткового страхування працівників на роботах підвищеної небезпеки: проблеми реформування. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право.* Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2023. Вип. 15 (27). Т. 1. С. 206-213. DOI: 10.33098/2078-6670.2023.15.27.1.206-213.

